

EFTERVALSRAPPORT

Europaparlamentsvalet 2019

Anneli Drakenberg
Anders Fredriksson
Josefine Bergström

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	4
2	Inledning	5
3	Förtidsröstning	7
3.1	Förtidsröstning i röstningslokal	7
3.1.1	Förtidsröstning på valdagen i stadshuset.....	8
3.2	Annan förtidsröstning.....	9
3.2.1	Särskild förtidsröstning.....	9
3.2.2	Ambulerande röstmottagning.....	10
3.2.3	Budröstning.....	10
3.2.4	Röster från utlandet.....	10
3.3	Erfarenheter och förbättringar	11
3.3.1	Erfarenheter och förbättringar – förtidsröstning i röstningslokal.....	11
3.3.2	Erfarenheter och förbättringar – särskild förtidsröstning och ambulerande röstmottagning	12
4	Valdag och valhelg	13
4.1	Förberedelser och planering.....	13
4.1.1	Lokaler och material	13
4.1.2	Röstmottagare.....	14
4.1.3	Räkningen	15
4.2	Valkansliet valdag och valhelg.....	15
4.3	Mottagning i stadshuset.....	16
4.4	Erfarenheter.....	16
4.4.1	Materialbeställning och -leverans	16
4.4.2	Valdistrikt o röstmottagning	16
4.4.3	Allmänt valdag och valhelg.....	17
5	Valnämndens preliminära rösträkning - Onsdagsräkningen	19
5.1	Beskrivning och förberedelser.....	19
5.2	Erfarenheter.....	19
6	Övriga aktiviteter	21
6.1	Säkerhetsfrågor	21

6.2	Valförråd.....	21
6.3	Övriga aktiviteter.....	21
7	Organisation och tidplan	22
8	Bilagor	Fel! Bokmärket är inte definierat.

I Sammanfattning

Val till Europaparlamentet (EU-valet) ägde rum söndagen den 26 maj 2019. Planeringen och genomförandet av valen i Nacka kan sammanfattningsvis beskrivas som väl genomfört, tryggt och säkert utan några större incidenter. Valdeltagandet har ökat stadigt i de senaste valen och väljarnas mönster har förändrats något, bland annat genom att fler förtidsröstare.

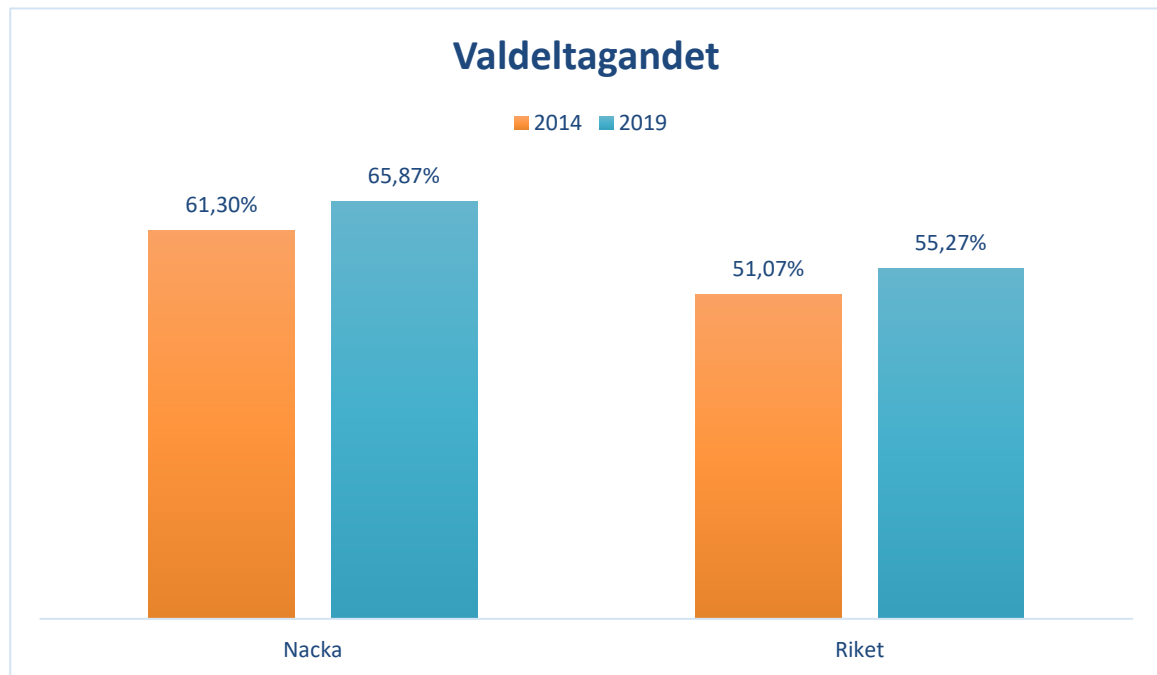
Förtidsröstningen ägde rum under perioden 8 maj till och med valdagen i sammanlagt sju olika lokaler samt 15 platser för särskild förtidsröstning. På valdagen fanns 52 valdistrikt redo att ta emot väljare. Nacka kommun engagerade drygt 370 röstmottagare till förtidsröstningen och valdagen.

Organisationen och uppgifterna är i stort desamma vid EU-val som vid val till riksdag, kommun och landsting (RKL-valen); valdistriktsindelning, antal röstmottagare, förtidsröstningen. Två väsentliga skillnader är mängden valsedlar samt det nya lagkravet på förstärkt valhemlighet.

Den här eftervalsrapporten är en summering av planeringen och genomförandet och vad Nacka kommun kan förbättra ytterligare inför kommande val. De flesta identifierade förbättringar som gjordes i Eftervalsrapport – val till riksdag, kommun och landsting 2018 har implementerats i arbetet med Europaparlamentsvalet. Den här rapporten ska ses som ett komplement till den mer omfattande som gjordes efter RKL-valen 2018.

2 Inledning

Val till Europaparlamentet 2019 ägde rum söndagen den 26 maj. Senaste valet till EU-parlamentet var i maj 2014. Valdeltagandet ökade och var 55,27 procent (2014: 51,07) nationellt och i Nacka 65,87 procent (61,30) av de röstberättigade.

Diagrammet visar valdeltagande vid valet till Europaparlamentet 2019 respektive 2014. Valdeltagandet i riket 55,27 procent (2014: 51,07), valdeltagandet i Nacka kommun var 65,87 procent (61,30).

Till följd av utbyggnad och förtätning i Nacka har invånarantalet ökat. Inför valen till riksdag, kommun och landsting (RKL) 2018 utökades antalet valdistrikt i Nacka från 44 till 52 distrikt. Antalet röstberättigade i EU-valet i Nacka var 73 394 personer (67 459).¹ Antalet röstberättigade i Nacka till riksdagsvalet hösten 2018 var 71 629 personer.²

Liksom för RKL-valen har väljarnas mönster förändrats över tid och andelen väljare som förtidsröstare ökar i hela landet. Detta samtidigt som valdeltagandet ökat generellt både vid EU-valen och RKL-valen under en längre tid.

Genom ändring i vallagen³ hade bestämmelsen om förstärkt valhemlighet trätt i kraft till EU-valet. Ändringen kräver att väljaren ska kunna ta valsedlar utan insyn. Detta ställer ännu högre krav på att flödet i röstningslokalerna fungerar tillfredsställande. För att väljarna skulle kunna ta valsedlar utan insyn köptes avskärmningar anpassade till befintliga valsedelsställ. Antalet valsedlar var

¹ Valmyndighetens statistik hämtad från folkbokföringen den 27 maj 2019.

² Valmyndighetens statistik hämtad från folkbokföringen den 9 september 2018.

³ Vallag (2005:837)

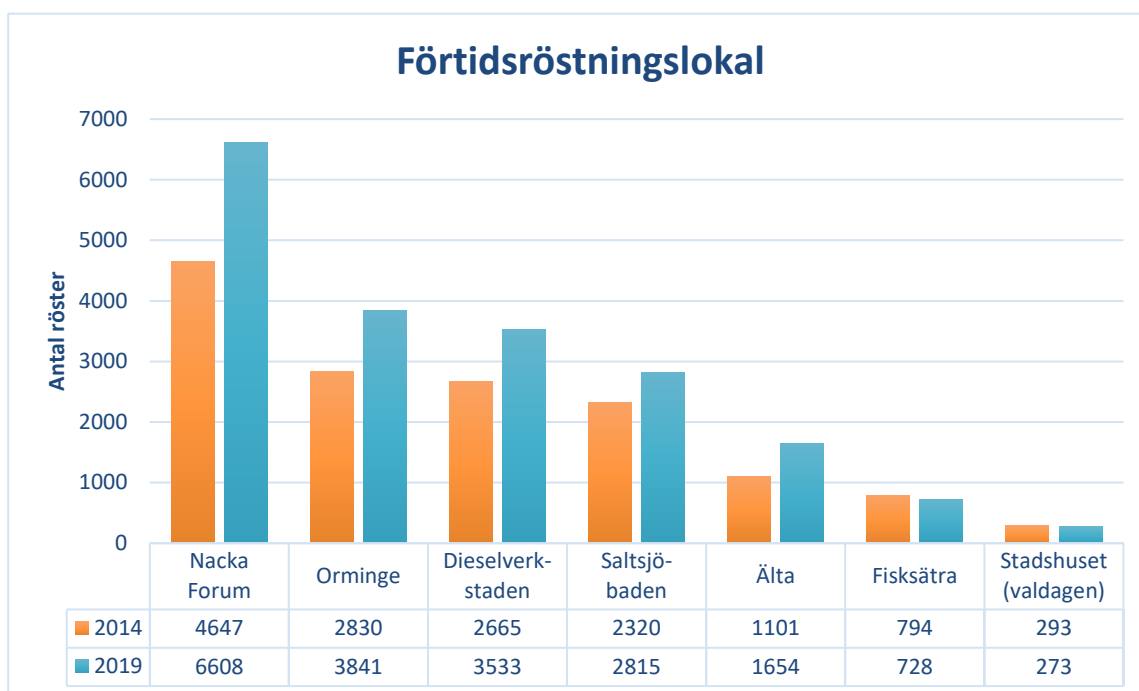
betydligt färre än vid höstens RKL-val, dels för att det bara är ett val och dels för att det endast finns namnvalsedlar (jämför blanka). Därför var ett valsedelsställ mer än tillräckligt för att täcka behovet.

3 Förtidsröstning

3.1 Förtidsröstning i röstningslokal

Det fanns möjlighet till förtidsröstning på alla sex biblioteken i kommunen från och med onsdagen den 8 maj till och med lördagen den 25 maj. Söndagen den 26 maj, valdagen, fanns det möjlighet att förtidsrösta i en röstningslokal i Nacka stadshus. Röstningslokalernas öppettider var desamma som respektive biblioteks öppettider. Till skillnad från hösten 2018 hade samtliga bibliotek numer söndagsöppet. Inför EU-valet träffade valkansliet representanter för alla bibliotek för att gå igenom praktiska saker inför förtidsröstningsperioden.

Totalt förtidsröstade 19 452 väljare i Nacka kommuns röstningslokaler, (jämför år 2014: 14 650 väljare). Av de mottagna förtidsrösterna skickades 1 994 (10,1 procent) förtidsröster till annan kommun. Totalt förtidsröstade 22 742 personer av Nackas väljare, 31,0 procent.

Diagrammet visar antal röstande i Nackas förtidsröstningslokaler 2019 respektive 2014. År 2019 var det 19 452 väljare som förtidsröstade och år 2014 var det 14 650 väljare.

Ökningar var 4 802 mottagna förtidsröster. (Totalt antal mottagna förtidsröster vid RKL-valen 2018 var 30 754.)

Valkansliets medarbetare fanns tillgängliga per telefon under hela öppettiderna samt någon timme efter stängningsdags för att kunna svara på frågor från röstmottagare och ta emot statistik på antal förtidsröster som tagits emot.

Nacka kommun annonserade om förtidsröstningen i Nacka Värmdö Posten och tidningen Mitt i. Information om förtidsröstningen och valet fanns på nacka.se från och med några dagar innan förtidsröstningen startade.

Vid EU-valet anlätades bemanningsföretaget Perido för rekrytering av röstmottagare och bemanning av röstningslokalerna. Varje röstningslokal hade en teamledare som fungerade som arbetsledare. Kontakten med teamledarna och valkansliet fungerade bra. Beställningen av bemanningen sågs över jämfört med höstens, bland annat genom att se till att röstmottagarnas arbetstid enligt schema var en halv till en timme efter stängningsdags samt en extra timme tidigare vid första dagen.

Utbildning av röstmottagarna genomfördes av valkansliet i slutet av april och början av maj. Utbildningen var 2 timmar lång och genomfördes vid tre tillfällen. Flera av röstmottagarna hade erfarenhet från förtidsröstningen hösten 2018. Ett av utbildningstillfällena riktade sig till dem som hade erfarenhet och ett till de oerfarna. Tredje tillfället var en uppsamlings av de som inte kunna gå tidigare.

Valkansliet genomförde utbildningen genom att använda det bildspel med kortare instruktionsfilmer som tillhandhålls av Valmyndigheten. Bildspelet kompletterades med nackaspecifikt innehåll. Ett fåtal röstmottagare som rekryterades senare, eller av annan anledning inte deltog i utbildningen, genomgick utbildningen via Valmyndighetens hemsida och fick specialintroduktion av teamledare vid respektive röstningslokal.

Postnord hade, liksom hösten 2018, uppdraget att hämta in, sortera och förvara förtidsrösterna för Nacka kommuns räkning. I det ingick att skicka iväg mottagna förtidsröster som skulle till annan kommun, sortera och förvara de förtidsröster som skulle vara kvar i Nacka kommun samt att ta emot och förvara de som kom till Nacka kommun från andra kommuner. Förtidsrösterna låstes in och förvarades i röstningslokalerna över natten och hämtades av Postnord följande morgon. Från och med torsdagen den 23 maj hämtades förtidsrösterna samma kväll efter stängning.

Med ett lägre valdeltagande än vid RKL-valen var inte trycket på de stora biblioteken lika högt som vid RKL-valen. Periodens inledning var snarare röstningslokalerna något överbemannade eftersom det kom få röstande.

3.1.1 Förtidsröstning på valdagen i stadshuset

Alla kommuner ska erbjuda förtidsröstning på valdagen med samma öppettider som vallokalerna, vid EU-valet klockan 08.00-21.00. Nacka kommun har valt att lägga den röstningslokalen i Nacka stadshus. På valdagen arbetade röstmottagare som alla arbetat tidigare under förtidsröstningsperioden. I röstningslokalen togs 273 förtidsröster emot och knappt hälften (129 stycken) av dem var till annan kommun.

3.2 Annan förtidsröstning

3.2.1 Särskild förtidsröstning

Särskild förtidsröstning (ibland kallad Institutionsröstning) genomfördes på 15 institutioner i Nacka under perioden 10 maj – 22 maj. Särskild förtidsröstning fungerar som annan förtidsröstning men med begränsade öppettider och begränsat tillträde. Kontakt med institutionerna togs under tidig vår av valkansliet. Affischer och information sändes ut till alla boenden i förväg.

Vid varje boende annonserades förtidsröstningen att pågå under en timme, till skillnad från två timmar vid RKL-valen 2018. Erfarenheten från hösten var att de flesta röstande fanns på plats redan när den utannonserade tiden startade. I höstas upplevdes att den andra timmen bara vara att ”sitta av” eftersom den var annonserad men det kom inga ytterligare röstande. I stället kunde röstmottagarna erbjuda ambulerande röstmottagning, för personer som inte kunde eller hade möjlighet att komma till den särskilda förtidsröstningen.

Totalt förtidsröstade 239 personer vid dessa tillfällen. (År 2014: 12 platser och 180 röstande.)

Institution	Antal	Institution	Antal
Villa Tollare	8	Båthöjden Plaza	9
Danvikshem	48	Gammeluddshemmet	7
Lillängen	8	NSC Ektorps	38
NSC Sjötäppan	7	NSC Sofiero	7
NSC Talliden	6	Attendo Kungshamn	2
Sarvträsk	6	Sarahemmet	9
Saltsjöbadens sjukhus	7	Finnbodabergets	66
HVB-hem Solsunda	11	Seniorboende	

Tabellen visar antal förtidsröster per institution.

Två röstmottagare, rekryterade av Perido, arbetade tillsammans vid varje tillfälle. De utbildades tillsammans med övriga röstmottagare men fick en kortare särskild introduktion inför första tillfället. Medarbetare vid kundserviceenheten skötte transport av röstmottagare och material, inklusive dator och skrivare för att kunna skriva ut dubblettröstkort.

Vid Nacka seniorcenter Älta ordnades ingen särskild förtidsröstning eftersom det vid höstens RKL-val endast var fem röstande och slutsatsen var att de flesta tog sig ner till den ordinarie förtidsröstningen i biblioteket i Älta centrum. Där fanns en beredskap för att kunna ta emot röster via ambulerande röstmottagning från väljare vid Nacka seniorcenter Älta om behov skulle uppstå.

Nya platser för särskild förtidsröstning vid EU-valet 2019 var Finnbodabergets seniorboende (HSB 55+-boendet på Danviksklippan) och HVB-hemmet Solsunda. Detta för att ett behov uppstod vid höstens RKL-val då ett stort antal

förtidsröster togs emot där genom ambulerande röstmottagning. Antal röstande vid Finnbodabergets seniorboende var 66 personer (2018: 35 personer) och vid HVB-hemmet Solsunda röstade 11 personer (2018: 10 personer).

3.2.2 Ambulerande röstmottagning

Redan vid RKL-valen var intresset stort för ambulerande röstmottagning (ersatt kommunala bud) och valkansliet hade en hög ambition att erbjuda det. Ambulerande röstmottagning erbjöds, i första hand, på vardagar under förtidsröstningsperioden samt på valdagen.

Totalt förordnades sex ambulerande röstmottagare, några från valkansliet samt de båda röstmottagare som hanterade den särskilda förtidsröstningen, som vid behov kunde åka ut till väljare. I samband med EU-valet togs 46 förtidsröster emot genom ambulerande röstmottagare. Ett tiotal av dessa togs emot vid samma tillfälle på Nacka sjukhus. Under motsvarande period vid RKL-valen 2018 mottogs 136 röster genom ambulerande röstmottagning.

Till största del hanterades den ambulerande röstmottagning vid EU-valet av de båda röstmottagare som ansvarade för den särskilda förtidsröstningen. Eftersom tiderna på respektive plats för särskilda förtidsröstningen minskats frigjordes tid under perioden för att hantera även den ambulerande röstmottagningen.

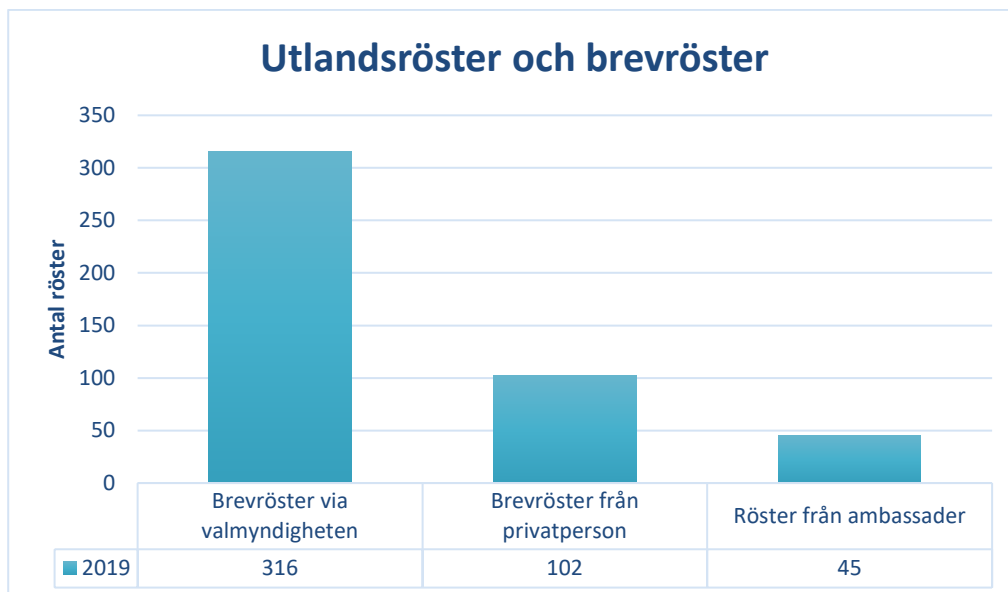
Liksom vid RKL-valen blev Nacka sjukhus en plats för flertalet röstande genom ambulerande röstmottagning. Valkansliet försökte kontakta sjukhuset i god tid innan för att få till stånd en planerad särskild förtidsröstningslokal där utan att lyckas. Det röster som togs emot på Nacka sjukhus skedde med ambulerande röstmottagning istället.

3.2.3 Budröstning

Möjligheten att rösta genom bud finns kvar som tidigare. Särskilda budröstningssatser fanns att hämta på alla röstningslokaler under förtidsröstningen och i vallokalerna på valdagen. Kontaktcenter i entrén till Nacka stadshus lämnade också ut budröstningssatser på förfrågan.

3.2.4 Röster från utlandet

Det kom in sammanlagt 463 förtidsröster från utlandet till Nacka kommun. Alla utlandsröster, brevröster och ambassadröster, hanterades vid onsdagsräkningen.

Diagrammet visar på hur många utlandsröster och brevröster som mottogs år 2019.

3.3 Erfarenheter och förbättringar

3.3.1 Erfarenheter och förbättringar – förtidsröstning i röstningslokal

Postnords hämtning från röstningslokalerna upplevs som att det fungerat bra, både i början med hämtning dagen efter och i slutet när de hämtade efter stängning. I några fall fick posten vänta på att röstmottagarna skulle räkna klart och i några enstaka fall fick röstmottagare vänta på att postnord skulle komma och hämta. Inledningsvis uppstod en osäkerhet över Postnords personal som kom till röstningslokalen eftersom de varken bar ”firmakläder” eller legitimerade sig. Valkansliet kontaktade Postnord och det reddes ut.

I och med att valkansliet träffade representanter från samtliga bibliotek för att gå igenom praktiska saker och besvara frågor de hade så upplevde de sig som mer delaktiga och införstådda inför förtidsröstningsperioden. Vilket i sin följd ledde till att samarbetet mellan röstmottagare och bibliotekens medarbetare fungerade ännu bättre vid detta val.

Röstningslokalen vid biblioteket i Älta är en relativt liten yta uppdelad i två angränsande rum med en dörröppning mellan. Röstmottagarna sitter i det inre rummet och har då inte full överblick över lokalen. Detta behöver ses över till nästa val.

Det inkom också några klagomål på att vissa partiets valsedlar saknades. Bland röstmottagarna var ändå uppfattningen att det vid några enstaka tillfällen upptäcktes att ett partis valsedlar var helt slut. Men att det på det stora hela alltid fanns av alla de valsedlar som körts ut av valkansliet (de obligatoriska och beslutade) eller lämnats av partierna själva.

I utbildningen av röstmottagarna uppmanades de att beställa påfyllning av material i god tid när det är på väg att ta slut. Kundenserviceenheten märkte en stor skillnad i det avseendet vid det här valet, dels tack var bättre framförhållning och dels för att det var färre antal väljare som besökte förtidsröstningen.

3.3.2 Erfarenheter och förbättringar – särskild förtidsröstning och ambulerande röstmottagning

Det fungerade bra med att tiden på respektive plats hade kortats ner, inga kända synpunkter på det skulle vara en nackdel har framkommit. Även vid RKL-valen var röstningen genomförd efter första timmen. Eftersom alla som befinner sig i lokalen vid ”stängningsdags” har rätt att lägga sin röst antas antal röstande påverkas trots att den annonserade tiden är en timme. Eventuella väljare som kommer efter annonserad tid kan tas emot genom ambulerande röstmottagning.

Att kombinera särskild förtidsröstning och ambulerande röstmottagning är att bra sätt att arbeta. Efterfrågan av ambulerande röstmottagning är svår att förutsäga, men ökar generellt mot slutet av förtidsröstningsperioden. Med anledning av detta kan det vara effektivt att planera den särskilda förtidsröstningen mot slutet av perioden. Vid låg efterfrågan av ambulerande röstmottagning skulle dessa röstmottagare kunna användas till andra uppgifter vid valkansliet eller som förstärkning vid ordinarie röstningslokaler.

För att effektivisera särskild förtidsröstning ytterligare kan lämpliga klockslag vara 10.00-11.00, 13.00-14.00 samt 15.00-16.00. Vid årets EU-val erbjöds tiden klockan 9.00-10.00 eller 14.30-15.30. Den tidiga tiden upplevdes som för tidigt på dagen för flera boende. De dagar det låg, eller ingen, efterfrågan på ambulerande röstmottagning blev en lång paus utan arbetsuppgifter för röstmottagarna.

De röstmottagare som var avdelade att arbeta med ambulerande röstmottagning var i förväg införstådda med att det handlade om att ta emot röster från gamla och sjuka, även svårt sjuka, människor i deras hem eller på vårdinrättning. Det är bra att vara tydligt med det så att röstmottagarna vet vad som väntar.

Vid den särskilda förtidsröstningen vid Attendo Kungshamn togs endast emot 2 röster vid EU-valet och 4 röster vid RKL-valen 2018. Attendo Kungshamn är ett äldreboende för dementa vilket kan förklara det låga antalet röstande. Det skulle vara möjligt att ta emot dessa röster genom ambulerande röstmottagning istället.

4 Valdag och valhelg

4.1 Förberedelser och planering

Inför RKL-valen 2018 gjordes en justering av valdistrikten, antalet distrikt utökades med åtta till 52 distrikt. De flesta valdistrikt bestod av fler än 1500 röstberättigade. Den indelningen tog höjd för att inflyttning fram till EU-valet 2019 och inga distrikt behövde justeras inför det valet på grund av att de blivit för stora.

Många av de beslut som fattats av valnämnden inför RKL-valen 2018 omfattade även EU-valet 2019. Dessa beslut berörde valdistriktsindelning, antal röstmottagare, arvode till röstmottagare, valsedlars distribuering, särskild förtidsröstning med mera. Ett fåtal justeringar behövdes och därför fattade val- och demokratinämnden nya beslut om platser för särskild förtidsröstning den 18 februari 2019 (§ 6) (VDN 2019/2) samt vallokaler den 8 april 2019 (§ 12) (VDN 2019/12).

Inför valet annonserades i Mitt i samt Nacka Värmdö Posten om att vissa vallokaler ändrats och väljarna uppmanades att läsa på sitt röstkort.

4.1.1 Lokaler och material

Flertalet av de vallokaler som användes vid valen 2018 användes även vid EU-valet. Efter RKL-valen hösten 2018 väcktes idén om att placera flera valdistrikt tillsammans i en idrottshall. EU-valet var ett bra val att prova detta på.

Nedanstående lokaler berördes:

Idrottshall	Tidigare lokaler och antal valdistrikt
Björknäs sporthall	Björknässkolan, olika lokaler, 4 valdistrikt
Tollare sporthall	Johannes Petri skolas matsal, 2 valdistrikt
Sickla gymnastikhall	Sickla skola, olika lokaler, 3 valdistrikt
Myrsjöskolans sporthall B	Myrsjöskolan, olika lokaler, 4 valdistrikt
Skuru sporthall	Skuru skola, olika lokaler, 3 valdistrikt
Fisksätra sporthall	Fisksätra Folkets Hus, 4 valdistrikt

I lokalen delade alla distrikt på valsedelställ och valskärmar därefter gick väljaren fram till röstmottagningen för sitt eget distrikt. Alla valdistrikt har två uppsättningar valsedelställ och fyra valskärmar (varav en lägre). I idrottshallarna multiplicerades detta med det antal valdistrikt som delade lokal. Detta gjorde att flödet av väljare jämnas ut till valsedlar och valskärmar. I dessa lokaler kunde valdistrikten hjälpas åt med att ta emot väljarna och slussa dem vidare genom de olika momenten. För varje idrottshall gjordes en schematisk karta över möbleringen och de hade tydliga skyltar som visade de olika valdistriktens röstmottagning.

Idrottsdriften fick, och tog, ett ännu större ansvar för alla vallokaler; möblering, belysning, ventilation, nycklar och larm. En uppmaning till alla valdistrikt att höra av sig strax innan de var klara med räkningen på kvällen effektiviserade idrottsdriftens återställande av lokalerna avsevärt. Idrottsdriften medverkade vid några utbildningstillfällen. I Svenska kyrkans lokaler i Orminge och vid Nacka kyrka ansvarade kyrkans personal för i ordningsställandet av lokaler samt upplåsning och stängning.

Materialbeställning från Valmyndighetens gjordes enligt den rekommendation som Valmyndigheten gjort utifrån kommunstorlek. En inventering av vad som var kvar efter höstens RKL-val gjordes inför beställningen. Allt material som skulle till respektive valdistrikt packades av kundserviceenheten och kördes ut av idrottsdriften.

Utöver de lagstadgade valsedlarna beslutade val- och demokratinämnden i Nacka att inga fler partiers valsedlar skulle distribueras av valkansliet till vallokaler och röstningslokaler. Vid EU-valet är det endast namnvalsedlarna och blanka valsedlar. De partiers valsedlar som lagstadgat skulle vinnas i alla röstnings- o vallokaler var: Blanka valsedlar, Arbetarpartiet Socialdemokraterna, Centerpartiet, Feministiskt initiativ, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet, Moderaterna, Piratpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet. Totalt hade 87 partier anmält deltagande till Valmyndigheten, långt ifrån alla tryckte några valsedlar. Till Nackas röstnings- och vallokaler lämnade mellan fem och tio övriga partier sina valsedlar.

4.1.2 Röstmottagare

Rekryteringen av röstmottagare startade i slutet av november 2018. Inbjudningar till de som arbetare vid senaste RKL-valen skickades ut och ansökningsformulär via nacka.se öppnades upp igen. Alla inbjudningar till tidigare röstmottagare, intresseanmälningar från nya röstmottagare, bemanning av valdistrikt samt administration av utbildningar hanterades i Kaskelot (valadministrativt stöd). Till varje valdistrikt rekryterades sex röstmottagare, varav en ordförande och en vice ordförande och det är samma antal som vid RKL-valen.

Eftersom många röstmottagare hade arbetat vid RKL-valen ett drygt halvår tidigare och utbildning i stort sett var densamma valde Nacka kommun att ha en kortare utbildning, repetitionsutbildning, för de som hade varit med 2018. De nya röstmottagarna fick en grundutbildning som var runt två och en halv timme. Valkansliet genomförde utbildningen genom att använda det bildspel med kortare instruktionsfilmer som tillhandhålls av Valmyndigheten. Bildspelet kompletterades med nackaspecifikt innehåll.

Vid utbildningarna, både för erfarna och oerfarna, togs hänsyn till det som framkommit vid utvärderingarna under hösten 2018 både från valkansliets egen utvärdering och enkätsvaren från röstmottagare. Bland annat förtydligades de olika arbetsuppgifterna, rollerna, som finns under valdagen i valdistrikten. Detta

för att det ska vara tydligt för var och en vilket ansvar man har i stunden och hur man behöver dela upp det. Dessa roller är; valsedelsansvarig, kuvertansvarig, ansvarig för urnan samt röstlängdsförare. Extra noga poängterades ansvar för urnan och röstlängdföraren – för att minska risken för felavprickningar i röstlängden. Vid höstens val gjordes ett antal kända felavprickningar i röstlängden. Visserligen är det färre som röstar vid EU-valet och det är bara ett val som ska markeras men det visar sig ändå effektivt.

En grupp av ”säkra reserver” skapades av personer som skulle komma till Nacka stadshus på valdagens morgon. De ”säkra reserverna” som kom till stadshuset och eventuellt inte skulle behöva tjänstgöra skulle arvoderas med 1 000 kronor. På valdagen fanns sex ”säkra reserver” på plats. Under natten och på valdagens förmiddag skedde avhopp så att alla ”säkra reserver” placerades som röstmottagare på valdistrikt under förmiddagen och fick därmed samma arvode som övriga röstmottagare.

4.1.3 Räkningen

Vallokaler stänger klockan 21.00 vid EU-val. De flesta valdistrikt var bekväma med att använda de sedelräknare som köptes in till RKL-valen. Alla valdistrikt hade hanterat alla förtidsrösten i god tid innan stängning. Det första valdistriktet kom in till stadshuset kom strax efter klockan 22 (317 Tollare Ö) och det sista kom in en halvtimme efter midnatt (105 Finntorp Ö).

4.2 Valkansliet valdag och valhelg

Valkansliet var på plats klockan 6.30 på valdagen. Valkansliet bestod på valdagen av fyra personer och ytterligare några personer från kundserviceenheten. Delar av val- och demokratinämnden fanns på plats under dagen. Valkansliet organiserade även på valdagen mottagning av förtidsröster via ambulerande röstmottagare.

Postnord levererade förtidsrösterna till Nacka stadshus klockan 07.15 på morgonen, något tidigare än överenskommet. Val- och demokratinämnden, med hjälp av kundserviceenheten, började köra ut förtidsröster till valdistrikten vid klockan åtta. Fyra bilar användes för att köra ut till 13 valdistrikt vardera.

Under dagen gjorde val- och demokratinämndens ledamöter besök vid valdistrikten. Till hjälp och guide vid observationerna fanns en framtagen checklista. Checklistan fokuserade framför allt på avskärmningen och ordningen i valsedelsställen samt flödet i lokalerna.

Under dagen fick valkansliet samtal från valdistrikten om olika praktiska frågor, såsom vilket valdistrikt en väljare tillhörde, varför väljaren inte får rösta med mera.

4.3 Mottagning i stadshuset

Valnämndens mottagning på valnatten skedde i Nackasalen, Nacka stadshus. Det fanns fyra stationer, med två personer på varje station, som tog emot valdistrikten. Mottagarna började arbeta klockan 22.00 och det inleddes med kortare utbildning. Eftersom det bara var ett val och ett lägre valdeltagande så gick räkningen på valdistriktet fortare. Detta gjorde att tiden för mottagningen blev mer komprimerad. Det uppstod kö vid inlämningen men det flöt på i en bra takt. Valkansliet utökade med ytterligare en station för mottagning.

Det första valdistriktet kom in till Nacka stadshus strax efter klockan 22. När valdistriktets representanter kom in under kvällen bjöds det på smörgås, frukt och dryck i matsalen. Fram till midnatt hade 49 av 52 valdistrikt anlänt till Nacka stadshus och klockan halv ett på natten hade alla kommit in till stadshuset för att lämna in.

Alla valsedlar och röstlängder förvarades i kommunarkivet över natten för att köras till länsstyrelsens mottagning i Solna dagen efter.

4.4 Erfarenheter

4.4.1 Materialbeställning och -leverans

Samarbetet med kundserviceenheten och idrottsdriften fungerade bra tack vare nära samarbete under planering och valdag. Uppmaningen till valdistriktet att höra av sig till idrottsdriften när de började bli klara med räkningen gjorde att efterarbetet med att återställa lokalerna gick mycket bra.

Materialhanteringen vid EU-valet är mer överblickbar framför allt eftersom det är färre valsedlar, valsedelsställ, valkuvert och bara en valurna som ska distribueras till varje valdistrikt. Idrottsdriften körde ut fler stolar till idrottshallarna för det behövdes till kvällens räkning.

Skytningen vid vallokaler var förbättrad. Valkansliet har inga kända klagomål från väljarna om skyltning eller parkering. Även om det kan förbättras på flera ställen, dels behövs ytterligare fler skyltar och en tydligare instruktion till valdistriktet om hur skyltarna bör vara placerade.

4.4.2 Valdistrikt o röstmottagning

Det nya lagkravet om avskärmade valsedelsställ var bra att testa vid ett EU-val som är mindre till antal väljare och valsedlar. Inför RKL-valen 2022 kan detta bli en utmaning att få en bra organisation om mängden valsedlar är som 2018.

I de valdistrikt som var i idrottshallarna upplevde man att man periodvis under dagen hade "överskott" av röstmottagare. Detta kan troligen främst bero på att det generellt är ett lägre valdeltagande vid EU-val än RKL-valen. Ytterligare en trolig orsak är att man kan samarbeta mer runt det som handlar om att guida väljare, ha uppsikt över valsedelsställ samt att flödet vid valsedelsställ och

valskärmar jämnas ut. De ordföranden som arbetat ”tillsammans” vid de distrikt som delar lokal, i en idrottshall, kan behöva samarbeta och planera mer om hur man ska lägga upp arbetet tillsammans.

Vid vallokalerna i Fisksätra idrottshall uppstod missförstånd om vilken entré som skulle användas. Huvudentrén finns på husets baksida och syns inte så bra. Den entré som man använde istället ledde in på övre plan vilket gjorde att väljarna var tvungna att gå ned för en trappa för att komma till vallokalen.

Möblering och flöde behöver planeras ännu bättre till nästa val. I idrottshallarna upplevde en del väljare stora avstånd mellan valsedelsställ, valbås och valdistrikt. Valkansliet gjorde kartor över hur möbleringen i respektive idrottshall skulle se ut. Liknande kartor skulle vara användbara på alla vallokaler eller åtminstone en rejäl genomgång vid utbildningarna om hur man som ordförande bör tänka och möblera. Logistik och flöde i vallokalerna kommer att bli den stora utmaningen vid nästa RKL-val med tanke på mängden valsedlar och det nya kravet på avskärmning av valsedelsställ.

Alla de som skulle vara ordförande i valdistrikt fick en färdig mall för att göra schema för valdagen. Valkansliet uppmanade alla att hålla sig till det. Valkansliets uppfattning är att så gjordes och att alla uppfattade det som ett stöd och ett bra sätt att dela upp dagen.

Alla distrikt fick också en sammanfattning av det ”nackaspecifika” som togs upp i utbildningen. De utbildningstillfällen som vände sig till oerfarna röstmottagare var två och en halv timme långa i stället för höstens 2 timmar. Detta öppnade upp för fler frågor vilket upplevdes som bra. Vid en av repetitionsutbildningarna av erfarna röstmottagare användes Nacka aula som lokal, tanken vara att valkansliet då skulle kunna utbilda flera samtidigt men för den här typen av utbildningssituation var lokalen i största laget.

Reflektionen att flera av de mest erfarna röstmottagarna börjar uppnå en hög ålder och det kan vara värt att fundera på om dessa personer kan användas mer i en mentorroll vid nästa val.

4.4.3 Allmänt om valdag och valhelg

Efter höstens förseningar av leverans och statistik av förtidsröster hade valkansliet en utvärdering tillsammans med Postnord. Efter utvärderingen bestämdes att Postnord skulle sortera förtidsrösterna i röstlängdsordning fram till och med det som kommit in vid lunch på lördagen. Därefter var det möjligt att endast sortera per valdistrikt och lägga dem i en egen bunt i omslagen för förtidsröster alternativt leverera dem inför onsdagsräkningen. Allt för att kunna leverera alla förtidsröster till Nacka stadshus innan klockan 08.00 på valdagen. Postnord levererade alla förtidsröster till stadshuset kvart över sju på morgonen. Samarbetet med posten har generellt fungerat bra i samband med EU-valet.

Vid kommande EU-val behöver valnämndens mottagning på valnatten organiseras så att det finns fler stationer som kan ta emot valdistrikten under kvällen men under en kortare tid.

Val- och demokratinämndens medverkan under valdagar framöver behöver ytterligare ramar. Val- och demokratinämndens besök uppskattas av röstmottagarna. Eftersom den gick undan att leverera förtidsrösterna så fanns det mycket tid över för att göra besök på vallokaler vilket gjorde att vissa vallokaler fick många besök av olika representanter från nämnden.

5 Valnämndens preliminära rösträkning - Onsdagsräkningen

5.1 Beskrivning och förberedelser

Valnämndens preliminära rösträkning (kallad onsdagsräkningen) äger rum onsdagen efter valdagen, vid EU-valet inträffade det den 29 maj 2019. Vid onsdagsräkningen hanteras underkända och felsända förtidsröster från valdistrikten, sena förtidsröster som inte granskats på vallokal samt utlandsröster (brevröster och ambassadröster). Rösträkningen sker per valkrets, Nacka kommun består av två valkretsar; Nacka Östra och Nacka Västra.

Under måndagen och tisdagen förbereddes onsdagsräkningen. Under båda dagarna inkom förtidsröster från andra kommuner samt ytterligare utlandsröster. Alla inkomna och kvarvarande förtidsröster kontrollerades att de kommit till rätt kommun och sorterades i röstlängdsordning. Sorteringen gjordes av valkansliet. Felsända förtidsröster sändes vidare till rätt kommun.

Inför onsdagsräkningen förvarades alla röster och röstlängder i kommunarkivet. Valkansliet disponerade en hyllsektion där och hade egen nyckel dit för att löpande kunna sortera in förtidsröster som kom in.

Onsdagsräkningen ägde rum i Nackasalen och startade vid 9-tiden när dagens post kommit in. Nackasalen var möblerad med två stora bord på varsin sida i rummet för respektive valkrets och vid sidan av dessa ett stort bord för valnämndens ledamöter. Rösträkningen pågick under hela dagen utan avbrott och drygt 1600 röster hanterades totalt. (Jämför RKL 2018: 2 200 röster)

Röstmottagare vid onsdagsräkning var rekryterade av Perido. Röstmottagarna samlades klockan 08.00 och informerades om sitt uppdrag och delades in i två arbetslag, ett för varje valkrets. Varje valkrets bestod av sex röstmottagare (Perido) samt en ordförande (valkansliet).

Valnämndens ledamöter och ersättare tjänstgjorde i två skift under dagen. Vid sidan av att godkänna eller underkänna enskilda förtidsröster fick valnämndens ledamöter i uppgift att räkna avprickningar i röstlängden. Valnämndens ordförande var kvar ända tills allt var klart och underskrivet vid 15-tiden. De flesta röstmottagarna slutade sin tjänstgöring runt klockan 14. Valkansliet åkte därefter till länsstyrelsens lokaler i Solna med rösterna och röstlängderna.

5.2 Erfarenheter

Dagarna mellan valdagen och onsdagsräkningen behövs för att förbereda inför onsdagsräkningen. Förberedelsetiden bör inte underskattas.

Det var förhållandevis färre underkända förtidsröster som kommit tillbaka från vallokalerna, möjligen för att utbildningen av röstmottagningen förtydligats i detta avseende.

6 Övriga aktiviteter

6.1 Säkerhetsfrågor

Valkansliet har under våren tillsammans med kommunens säkerhetschef gjort en risk- och sårbarhetsanalys inför EU-valet. En logglista över händelser under valperioden fördes av valkansliet och kommunicerades regelbundet till partierna samt val- och demokratinämnden. Eftersom det gjordes en hel del utbildningsinsatser inför RKL-valet i höstas gjordes inget ytterligare inför EU-valet.

Under hela valdagen fanns två väktare i tjänst. En väktare var placerad i Nacka stadshus under dagen och hela natten tills alla valdistrikt kommit in för att lämna valsedlar och röstlängder. En väktare åkte runt i kommunen och fanns tillgänglig för de valdistrikt som eventuellt behövde det. Vid onsdagsräkningen tjänstgjorde en väktare i stadshusets entré.

6.2 Valförråd

Valförrådet flyttades under våren 2018 från Elverkshuset nedanför stadshuset till ett förråd i Duvnäs Utskog. Valförrådet inrymmer mycket material mellan valen men inför valdagen tillkommer ännu mer i form av valsedlar, handböcker, kontorsmaterial med mera. Det var en avsevärt mindre mängd valsedlar och valkuvert att hantera inför EU-valet vilket gjorde det hela något mer överblickbart för de som hanterade materialet på den relativt lilla yta som valförrådet är.

6.3 Övriga aktiviteter

Valkansliets gemensamma anknytning i kommunens växel är en tillgång. Under hela förtidsröstningsperioden och hela valdygnet fanns en eller flera personer tillgängliga på den anknytningen.

Alla medarbetare vid kundserviceenheten som möter medborgare i stadshusets reception och i telefon fick en kortare repetition för att kunna svara på de vanligaste frågorna samt för att kunna skriva ut dubblettröstkort.

7 Organisation och tidplan

Valkansliets arbetsuppgifter har varit både strategiska och operativa. Valkansliet bestod av tre personer på deltid från senare delen av hösten 2018. Med goda erfarenheter från höstens RKL-val fick arbetet med EU-valet en flygande start. Samarbetet med andra enheter fungerade bra, på samma sätt som vid RKL-valet. Inblandade enheter var framför allt; kundserviceenheten, kommunikationsenheten och administrativa serviceenheten.

Inför kommande RKL-val 2022 behöver en ny översyn av valdistriktens indelning och röstningslokaler att behövas och det arbetet bör starta under 2020. Redan nu är ytterligare idrottshallar preliminärbokade för valdagen den 11 september 2022.

Öppenhet och mångfald

*Vi har förtroende och respekt för människors kunskap
och egna förmåga - samt för deras vilja att ta ansvar*

